

Музыка Г.И. Дендрологический анализ структуры многолетних насаждений оранжерейного партера и амфитеатра в контексте концепции реконструкции исторического участка Национального дендрологического парка "Софиевка" НАН Украины

Определены основные положения концепции реконструкции исторического участка Национального дендрологического парка "Софиевка" НАН Украины, а именно оранжерейного партера и амфитеатра. Приведены результаты дендрологического анализа структуры многолетних насаждений исторического участка в контексте комплексного подхода при разработке концепции реконструкции.

Ключевые слова: структура, многолетние насаждения, инвентаризация, исторический участок, комплексный подход, концепция реконструкции.

Muzyc G.I. Dendrology structure analysis of perennial planting of the hothouse pit and the amphitheater in the context of the reconstruction the historic site in the National dendrology park "Sofiyivka" NAS of Ukraine

The main trends and points of reconstruction concept the historical site in the National dendrology park "Sofiyivka" NAS of Ukraine – the hothouse pit and the amphitheater are presented. The results of dendrology structure analysis the perennial planting are determined during a treatment of main reconstruction concept.

Keywords: structure, perennial planting, inventory, historical site, comprehensive approach, reconstruction concept.

УДК 630.532/.535+541:634.942:635.9.

Ст. наук. співроб. В.Ф. Собченко,
канд. с.-г. наук – Національний дендропарк "Софіївка"
НАН України

АНАЛІЗ КОЛЕКЦІЙ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН КВАРТАЛУ № 1 НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ "СОФІЙВКА" НАН УКРАЇНИ

За результатами інвентаризації кварталу № 1 Національний дендропарк "Софіївка" (2007-2012) визначено, що колекційний фонд за період 1997-2012 рр. збагачено автором на 29 видів та 25 форм і сортів декоративних рослин, які належать до 13 родів та 9 родин загальною кількістю 146 шт., зокрема: 56 % кущів та 44 % дерев. Серед деревних порід вегетативно розмноженими є 84 % рослин, зокрема: внутрішньовидове щеплення (гомотрансплантатія) – 58 %, міжвидове (гетеротрансплантатія) – 20 %. Серед кущових рослин вегетативно розмноженими є 78 шт., зокрема: укорінені живці – 82 %, кореневих відсаджів – 12 %.

Ключові слова: інвентаризація, колекція, декоративні кущі, дерева, вегетативне розмноження, гомотрансплантатія, гетеротрансплантатія, укорінені живці, кореневі відсадки

Археологічні дослідження засвідчують, що в Україні деревні дикорослі рослини почали вводити в культуру близько 4 тис. років до н. е., переважно для отримання продуктів харчування. А з кінця XVIII ст. окультурення ландшафту в Україні почало відбуватись вибухово, коли було інтродуковано багато деревних видів з інших країн і континентів та почали закладати ботанічні сади, дендропарки, дендрарії [11].

Виникли нові напрямки у рослинництві: акліматизація, натуралізація та інтродукція рослин [1, 6, 10, 15, 24], декоративна дендрологія [8, 13], озе-

лення, лісопаркове господарство [14, 16] та багато інших. Бурхливий розвиток декоративного садівництва та садово-паркового будівництва [9] вимагав напрацювання досліджень у сфері розмноження та культивування рослин, а також створення колекцій [2, 7, 12, 23]. Методика та матеріал. Під час проведення інвентаризації [3] насаджень Національний дендропарк "Софіївка" НДП НАН України на території кварталу № 1 (рис. 1) було проведено аналіз робіт зі збагачення колекцій декоративних рослин [5].

Рис. 1. Схема кварталу № 1 Національний дендропарк "Софіївка"

Для збільшення насаджень родових і видових комплексів застосовували як пересаджування щеп, раніше створених та дорожених на інтродукційно-дослідній ділянці ім. В.В. Мітіна [17, 18, 20, 25], так і проведення операцій з трансплантації видового, формового та сортового матеріалу на різновисоких штамбах самосійних рослин безпосередньо на місцях експозиції [19, 22]. Операції з гомо- та гетеро-трансплантації [4] живців (аблакування, копулювання), або бруньок (окулірування) проводили протягом 1997-2012 рр. як традиційними методами, так і модифікованими автором [21] для поліпшення якості зрощування, з метою отримання високоякісного трансплантованого матеріалу декоративних рослин та збагачення ними колекцій парку [5]. Результати роботи подано у табл.

Результати дослідження. За результатами інвентаризації кварталу № 1 Національний дендропарк "Софіївка" 2007-2012 рр. було визначено, що на площі у 5,25 га. зростає 1762 шт. рослин, і встановлено, що колекційний фонд насаджень цього кварталу за період 1997-2012 рр. було збагачено автором на 146 шт. декоративних рослин, що становить 8,3 %.

Таксономічний склад цих рослин нараховує: 9 родин (*Araliaceae* Juss.; *Berberidaceae* Juss.; *Betulaceae* S.F. Gray; *Moraceae* Nakai; *Oleaceae* Hoffm. & Link.; *Rosaceae* Juss.; *Sapindaceae* Juss.; *Ulmaceae* Mirb.; *Cupressaceae* Gray), 13 родів (*Aralia* L.; *Eleutherococcus* Maxim.; *Berberis* L.; *Betula* L.; *Mo-*

rus L.; *Fraxinus* L.; *Arónia* Medik.; *Crataegus* L.; *Pyrus* L.; *Prunus* L.; *Acer* L.; *Ulmus* L.; *Juniperus* L.), 29 видів і 25 форм та сортів (табл.).

Табл. Роботи зі збагачення колекцій декоративних рослин у кварталі № 1 Національний дендропарк "Софіївка", які виконав автор (1997-2012 рр.)

Родина	Рід, вид	№ відлугу	Кі-сть рослин	Примітки
<i>Araliaceae</i> Juss.	<i>Aralia elata</i> (Miq.) Seem	3	2	Весняне (2011) садіння рослин, вирощених з насіння, отриманого 2000 р. з Львова
	<i>Eleutherococcus spinosus</i> (L. f.) S.Y. Hu	3	3	Весняне (2010) садіння рослин, вирощених з кореневих відсадків, отриманих з Умані 2006 р.
	<i>E. sieboldianus</i> (Makino) Koidz.	3	6	Весняне (2010) садіння рослин, вирощених з кореневих відсадків, отриманих із Каховки у 2006 р.
<i>Berberidaceae</i> Juss.	<i>Berberis brachypoda</i> Maxim.	2	1	Осіньне (2004) садіння під час формування альпійської гірки біля магазину "Флора Софіївки"
	– // –	4	1	Осіньне (2002) садіння біля беріз на трикутнику
	<i>B. julianae</i> C.K. Schneid.	3	6	Весняне (2010) садіння кущів з укорінених живців, отриманих (2006) із Каховки.
	<i>B. vulgaris</i> L.	1	14	Осіньне (2004) садіння 6-річних укорінених живців
	– // –	2	1	Осіньне (2006) садіння куща, вирощеного з насіння
	<i>B. v. 'Atropurpurea'</i>	1	8	Осіньне (2004) садіння кущів з укорінених живців
	– // –	2	2	Весняне (2007) садіння 4-річних – // –
	– // –	3	3	Весняне (2008) садіння 3-річних – // –
	<i>B. v. 'Aurea'</i>	1	1	Осіньне (2004) садіння 3-р. куща – // –
	<i>B. thunbergii</i> DC.	1	3	Осіньне (2004) садіння 6-р. – // –
	<i>B. t. 'Atropurpurea'</i>	1	8	– // –
	<i>Berberis thunbergii 'Atropurpurea'</i>	2	2	Осіньне (2010) садіння 4-річних – // –
	– // –	3	4	Весняне (2008) садіння 3-річних – // –
	– // –	5	4	Весняне (2008) садіння біля трельяжів 4-річних – // –
	<i>B. t. 'Aurea-marginata'</i>	1	4	Осіньне (2004) садіння – // –
	<i>B. ×media</i> Groot.	3	5	Весняне (2008) садіння рослин, вирощених з укорінених живців, отриманих із НБС Гришка
<i>Betulaceae</i> S.F. Gray	<i>Betula alleghaniensis</i> Britt.	3	2	Осіньне садіння (2008) 7-річних рослин, привезених з Києва від Л.І. Пархоменка
	– // –	3	1	Осіньне садіння (2010) привезеної з Кракова контейнерної 5-річної рослини
	<i>B. borysthonica</i> Klovov	3	2	Осіньне (2006) садіння рослин, привезених із Каховки
	<i>B. pendula</i> Roth.	4	21	Визначено при інвентаризації 2007 року
	– // –	6	1	– // –
	<i>B. p. 'Yungii'</i>	2	3	Весняне (2003, 2004, 2005) садіння рослин, з гомотрансплантованими (2000) весною бруньками на 1,8 м штамбах
<i>Moraceae</i> Nakai	<i>B. p. 'Purpurea Pendula'</i>	4	1	Весняне садіння (2007) рослини, з гомотрансплантованими (2005) весною бруньками на 1,2 м штабмі
	<i>Morus alba</i> 'Globosa'	3	1	Весняне (2007) садіння рослини з гомотрансплант. весною 2003 живцем, взятим із Кам'янець-Подільського б/саду на 2,6 м штабмі
	<i>M. a. 'Macrophylla'</i>	3	1	Весняне (2007) садіння рослини з гомотрансплант. весною 2003 живцем із НБС ім. Гришка на 1,2 м штабмі

<i>Oleaceae</i> Hoffm. & Link.	<i>M. a. 'Pendula'</i>	4	5	Весняна (1998) гомотрансплантація живців на 3,0-3,5 м штабмі пневмої порослі.
	<i>M. a. 'Pyramidalis'</i>	3	2	Весняне (2007) садіння рослин з гомотрансплант. весною 2005 живцями, взятими із м. Кременчука на 0,5 м штабмах
	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	6	10	Підріст самосіву визначено при інвентар. (2007).
	<i>F. e. 'Aurea'</i>	3	1	Весняна (2000) гомотрансплантація живця із 50 см. довжиною зони зрощування на 1,6 м штабм самосійної рослини.
	– // –	4	1	– // – 65 см. довжиною зони зрощування – // –.
	<i>F. e. 'Pendula'</i>	6	1	Весняна (2001) гомотрансплантація живця на 1,5 м штабм самосійної рослини.
	<i>F. e. 'Monophylla Pendula'</i>	3	12	Весняна гомотрансплантація (2004-2007) живців на 1,6-4,5 м штабми самосійних рослин
	– // –	6	3	Весняна (2004) гомотрансплантація живців на 1,5-2,3 м штабми самосійних рослин.
	<i>F. pensylvanicum</i> 'SVF-Flavescensifolia'	6	1	Весняна (1999) гетеротрансплантація живця на 1,6 м штабм самосійного ясеня звичайного (<i>F. excelsior</i> L.). Оригінація сорту Собченко В.Ф.
	– // –	3	1	Весняна (2007) – // – на 3,0 м штабм – // –. – // –
<i>Rosaceae</i> Juss.	<i>F. microphylla</i> Jacq.	3	5	Весняна (2004-2007) гомотрансплантація живців, привезених зі Львова на 0,3-0,5 м штабми самосійок.
	<i>Arónia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott	5	1	Весняне (2000) садіння рослини з гетеротрансплант. живцем весною 1997 на 3,0 м штабм горобини звичайної (<i>Sorbus aucuparia</i> L.)
	<i>Crataegus monogina</i> 'Roseo-Plena'	3	1	Весняне (2010) садіння рослини з гомотранспл. живцем весною 2009 на 1,2 м штабмі
	<i>Pyrus salicifolia</i> 'Pendula'	6	1	Весняна гетеротрансплантація (2005) живця на 0,5 м штабм самосіву груші домашньої (<i>P. domestica</i> Medik.)
	<i>Prunus cerasifera</i> 'SVF-Dubnenska'	3	3	Весняне (2010) садіння рослин з гомотрансплант. влітку 2007 живцями, взятими із дубенського замку на 0,7 м штабмах. Оригінація сорту Собченко В.Ф.
	<i>P. c. 'Pissardii'</i>	3	1	Весняне (2009) садіння рослини з гетеротрансплант. весною 2003 живцем на 0,9 м штабмі сливи прищеплювальної (<i>P. insititia</i> L.).
	<i>P. c. 'Purpussi'</i>	3	2	Весняне (2010) садіння рослин з гетеротрансплант. живцями весною 2008 на 1,6 м штабмах сливи прищеплювальної (<i>P. insititia</i> L.).
	<i>P. serrulata</i> 'Pendula'	3	1	Весняне (2007) садіння рослини з гетеротрансплант. живцями на дві гілки весною 2004 на 3,1 м штабмах черешні (<i>Cerasus avia</i> L.).
<i>Sapindaceae</i> Juss.	<i>Acer mandshuricum</i> Maxim.	3	2	Весняне (2008) садіння 8-річок висотою 1,2 та 1,6 м, дорожених (2002-2008) з самосіву НБС Гришка
	<i>A. platanoides</i> 'Schwedleri'	4	1	Визначено при інвентаризації 2007 року
	– // –	6	1	– // –
	– // –	7	8	– // –
	<i>A. p. 'Crimson King'</i>	6	1	Гомотрансплантація (2004) живця на 2,8 м штабм
	<i>A. negundo</i> 'Aureomarginata'	3	1	Весняне пересаджування (2009) гомотрансплант. весною (2004) живця на 0,5 м штабм.
<i>Sapindaceae</i> Juss.	– // –	6	1	Гомотрансплантація (2006) живця на 1,6 м штабм
	<i>A. negundo</i> 'Argenteomarginata'	3	1	Весняне пересаджування (2009) гомотрансплант. весною (2004) живця на 0,5 м штабм.
	<i>A. n. 'Odessanum'</i>	3	1	– // – (2009) самосійної рослини, привезеної (2001) з м. Ланцут (Польща) і дороженим

Ulmaceae Mirb.	<i>Ulmus ×hollandica</i> 'Jacqueline Hillier'	3	2	- // - (2010) рослин з гетеротранспл. (2000) живцями на 1,3 м штамби <i>U. pumila</i> L.
	<i>U. laevis</i> Pall.	4	1	Визначено при інвентаризації 2007 року
	- // -	5	1	- // -
	<i>U. pumila</i> L.	7	1	Аблакування (1999) 4-х стовбурів і зрощування у формі "косиці".
	<i>U. scabra</i> Mill.	2	1	Визначено при інвентаризації 2007 року
	- // -	7	4	- // -
	<i>U. s. 'Pendula'</i>	3	1	Весняне пересаджування (2010) рослини з гетеротрансплантованими (2003) живцями на два 1,8 м стовбури в'яза приземистого (<i>U. pumila</i> L.), які були спірально аблаковані (2004) і зрослись в один стовбур.
	<i>U. scabra</i> 'Pendula'	2	1	Зимовою та весняною гетеротрансплантацією (1999, 2000 та 2002) живців і бруньок на штамби від 6,5 до 12,5 м молоді порослі зрізаного 40-річного в'яза приземистого (<i>U. pumila</i> L.) створено декоративну, плакучу каскадами крону діаметром до 8 м.
Cupressaceae Gray	<i>U. suberosa</i> Moench	5	1	Визначено при інвентаризації 2007 року
	<i>Juniperus procumbens</i> "Blue surprise"	7	3	Весняна гетеротрансплантація (1999) живців на 2,5-2,8 м штамби ялівця скельного (<i>J. scopulorum</i> Sarg.).

Серед них виявлено: кущів – 78 шт., що становить 56 % та 68 шт. (44 %) дерев. Із деревних порід вегетативно розмноженими є 60 шт. (84 %) рослин, зокрема: створених внутрішньовидовим щепленням (гомотрансплантацією) – 46 шт. (77 %), міжвидовим (гетеро-трансплантацією) – 14 шт. (23 %). При цьому основним методом створення щеп було модифіковане автором копулювання живців, що становило 93 % збережених трансплантатів. На метод окулірування припало лише 7 %, і то в разі отримання плакучої крони. Також основним терміном для проведення операції з трансплантації в декоративних рослин використовувався весняний період вегетації – 95 %. Літній період вегетації для проведення щеплень застосовувався у крайніх випадках, коли живці привозили із відряджень та експедицій у червні-липні. У ці строки автор отримав рослинні трансплантати аличі та кленів, з яких на території кварталу № 1 зростає 2 щепи *Prunus cerasifera* 'SVF-Dubnenska', живці для яких було привезено з Дубненського замку влітку 2007 р. Серед кущових рослин, вегетативно розмноженими автором, є 73 шт., зокрема: укорінені живців – 64 шт. (88 %), кореневих відсадків – 9 шт. (12 %).

Під час аналізу висоти штамбу, який залежить від сорту та крони декоративної рослини і місця експозиції, рослинний матеріал було поділено на три групи: I – низькі (0-1 м); II – середні (1,0-3,0 м); III – високі (більше 3,0 м). До першої групи віднесено 13 декоративних щеп (22 %), до другої – 32 шт. (53 %); до третьої – 15 шт. (25 %).

Також визначено, що 62 % трансплантатів (37 шт.) належить до категорії трансплантатів, операції щеплення яким проводились безпосередньо на місці експозиції матеріалу, а 38 % – до пересаджуваних. Пересаджені рослини відрізняються сповільненими темпами росту, реагують на повітряну і

грунтову посуху влітку, що інколи призводить до втрати цінного матеріалу. Тому вони потребують специфічної агротехніки та посиленої уваги і догляду, чого не відзначено у категорії рослин, щеплених на самосійні штамби.

Висновки:

1. Успішність виживання та збереження розмноженого вегетативними способами декоративного рослинного матеріалу залежить від методики та термінів виконання операцій з трансплантації рослинного матеріалу, що забезпечує якість зростання компонентів, а також від місця отримання і постійного зростання декоративного трансплантата.
2. Модифікований автором спосіб копулювання забезпечив можливість створення 93 % декоративних рослин на території кварталу № 1.
3. Весняний період вегетації використовувався у 95 % рослинного матеріалу, який зберігся до 2012 р. і успішно зростає на території кварталу № 1.
4. Літні строки проведення операцій з трансплантації рослинного матеріалу використовувалися у форс-мажорних випадках інтродукції, збереження та впровадження нових декоративних видів, форм або сортів у колекційний фонд Національного дендрологічного парку "Софіївка" НДІ НАН України під час літніх експедицій. Успішність такої роботи стверджується створенням та зростанням трансплантатів слив, які зростають на території кварталу № 1.
5. Висота штампів трансплантатів залежить від сорту та крони декоративної рослини і місця експозиції: I група – низькі (0-1 м); II – середні (1,0-3,0 м); III – високі (більше 3,0 м). До першої групи віднесено 13 декоративних щеп (22 %), до другої – 32 шт. (53 %); до третьої – 15 шт. (25 %).

Рекомендації:

1. Подушковидні, пірамідалні та видові матеріали декоративних деревних і кущових рослин необхідно трансплантувати у кореневу шийку, або на штамби I групи висоти.
2. Рослини з кулястою або парасолько- чи грибоподібною формою крони щепляться на штамбах II групи.
3. Плакучі форми деревних декоративних рослин можна щепити на різновисокі штамби, що залежить від цілі та місця експозиції:
 - 3.1. При щепленні на штамби висотою до 1 м отримуються форми крони, гілки якої стеляться та повзуть по поверхні землі, що дає можливість розміщувати їх на схилах з крутизною, більшою за 30-45°.
 - 3.2. При щепленні на штамби, вищі за 3 м, отримуються фонтано подібні крони із спадаючими гілками (з висот у 10-14 м), і такі рослини не заважатимуть проходом при розміщенні за 2-3 м від пішохідних доріжок.
4. Для отримання високоякісного посадкового рослинного матеріалу за методами трансплантації необхідно уникати пересаджування декоративних рослин на нові місця зростання, тобто операції щеплення проводити на експозиційному місці на штамби найміцніших самосійних рослин.

Література

1. Базилевская Н.А. Интродукция растений: Теории и практические приемы / Н.А. Базилевская, А.М. Мауринь. – Рига : Изд-во Латв. ун-та, 1984. – 91 с.

2. Былов В.Н. Принципы создания и изучения коллекции декоративных малораспространенных многолетников / В.Н. Былов, Р.А. Каприсова // Бюллетень Главного ботанического сада АН СССР, 1978. – Вып. 107. – С. 77-82.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.-Ірпінь : ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с. – С. 494.

4. Там же. – С. 234, 252, 593, 1469.

5. Там же. – С. 551.

6. Вехов Н.К. Методы интродукции и акклиматизации древесных растений / Н.К. Вехов // Интродукция растений и зеленое строительство : тр. бот. Ин-ута им. В.Л. Комарова. – М.-Л. : Изд-во АН СССР, 1957. – Сер. VI. – Вып. 5. – С. 93-106.

7. Вольф Э.Л. Декоративные кустарники и деревья для садов и парков / Э.Л. Вольф. – Петроград : Изд-во А.Ф. Девриена, 1915. – 463 с.

8. Галактионов И.И. Декоративная дендрология / И.И. Галактионов, А.В. Ву, В.А. Осин. – М. : Изд-во "Высш. шк.", 1967. – 318 с.

9. Гузенко Т.Г. Декоративное садоводство и садово-парковое строительство / Т.Г. Гузенко, М.Т. Гаюка и др. – К. : Вид-во "Будівельник", 1985. – 182 с.

10. Декандоль А. Место происхождения возделываемых растений / А. Декандоль. – СПб., 1885. – 218 с.

11. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія / О.А. Калініченко. – К. : Вид-во "Вища шк." – 2003. – 199 с.

12. Климович В.И. Размножение и выращивание декоративных древесных пород / В.И. Климович, И.В. Климович. – М. : Россельхозиздат, 1986. – 159 с.

13. Колесников А.И. Декоративная дендрология / А.И. Колесников. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1974. – Т. 3. – 703 с.

14. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 456 с.

15. Малеев В.П. Теоретические основы акклиматизации / В.П. Малеев. – М. : Сельхозгиз, 1933. – 168 с.

16. Пронин М.И. Лесопарковое хозяйство / М.И. Пронин. – М. : Агропромиздат, 1990. – 175 с.

17. Собченко В.Ф. Вегетативне розмноження клена ясенolistого / В.Ф. Собченко // Науковий вісник НУБіП України : зб. наук. праць. – Сер.: Лісівництво та декоративне садівництво. – К. : Вид-во НУБіП України. – 2006. – Вип. 103. – С. 45-53.

18. Собченко В.Ф. Использование высокорослых подвоев для ускоренного получения солитеров формы "Pendula" в декоративном садоводстве / В.Ф. Собченко // Ботанические сады: состояние и перспективы сохранения, изучения, использования биологического разнообразия растительного мира : тез. докл. Междунар. науч. конф. – Минск : Изд-во ЦБС БелГПУ, 2002. – С. 260-261.

19. Собченко В.Ф. Розмноження декоративних та плодovих рослин методом щеплення свіжозрізаними живцями в період спокою / В.Ф. Собченко // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Сер.: Біологічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2004. – Вип. 36. – С. 175-186.

20. Собченко В.Ф. Розмноження кленів щепленням / В.Ф. Собченко // Збірник наукових праць Уманського ДАУ. – Умань, 2005. – Вип. 61. – Ч. 1. – С. 536-549.

21. Собченко В.Ф. Щеплення в ранньовесняний період листопадних рослин та його модифікація / В.Ф. Собченко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18. 1. – С. 46-48.

22. Собченко В.Ф. Вегетативне розмноження декоративних форм *Ulmus* L. і *Acer* L. в дендропарку "Софіївка" / В.Ф. Собченко // Парки магнацьких резиденцій ХУІІ-ХІХ ст. у Центральній та Східній Європі та проблеми їх захисту : матер. Міжнар. наук. конф. – Сер.: Інтродукція рослин. – 2000. – № 2. – С. 113-118.

23. Терлецкий В.К. Декоративные растения / В.К. Терлецкий. – М. : Изд-во "Знание", 1991. – 64 с.

24. Mayr H. Die Naturgesetzzlicher Grundlage des Waldbaues / H. Mayr. – Berlin : Parey, 1909. – 366 s.

25. Sobchenko V.F. Wegetatyvne formy rozmnozania decoracyjnych form *Ulmus* L. i *Acer* L. w Parku Dendrologicznym "Zoflowka" / V.F. Sobchenko // M-lu miedzynarodowoy konferencji Naukowej "Ogrody Cartoryskich". – Human, 09-13 lipca 2000 roku. / Studia i materialy. Ogrody. –

Warszawa : Osrodek ochrony zabytkowego krajobrazu; Narodowa Instytucja Kultury. – 2001. – № 10(16). – С. 237-240.

Собченко В.Ф. Анализ коллекций декоративных растений квартала № 1 Национального дендрологического парка "Софиевка" НАН Украины.

По результатам инвентаризации 2007-2012 гг. было определено, что коллекционный фонд квартала № 1 НДП "Софиевка" за период 1997-2012 гг. был обогащен автором на 29 видов и 25 форм и сортов декоративных растений, которые относятся к 13 родам и 9 семействам общим количеством 146 шт., в том числе: 56 % кустов и 44 % деревьев. Среди древесных пород вегетативно размноженными являются 84 % растений, в том числе: внутривидовая прививка (гомотрансплантация) – 58 %, междувидовая (гетеротрансплантация) – 20 %. Среди кустовых растений вегетативно размноженными являются 78 шт. растений, в том числе: укорененных черенков – 82 %, корневых отсадов – 12 %.

Sobchenko V.F. The collection analyze of decorative plants in quarter № 1 of National dendrology park "Sofiyivka" NAS of Ukraine

The inventorying in quarter № 1 of NDP "Sofiyivka" is realized in 2007-2012. After that the author extended collection fund in 1997-2012 on 29 kinds and 25 forms and sorts of decorative plants which belong to 13 genus and 9 families by a general amount 146, including: 56 % bushes and 44 % trees. There are 84 % plants, including: internal specific grafting (homo-transplantation) – 58 %, interspecific (hetero-transplantation) – 20 % among arboreal vegetative multiplied breeds. There are 78 plants, including: engrained slips – 82 %, root slips – 12 % among bush vegetative multiplied plants.

УДК 582.475"313"(477.[4+74])

Аспір. О.А. Стасюк¹ –
Уманський НУС

ВИКОРИСТАННЯ СОСНИ ВЕЙМУТОВОЇ (PINUS STROBUS L.) В ОЗЕЛЕНЕННІ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ ЛІСОСТЕПОВОЇ І СТЕПОВОЇ ЗОН УКРАЇНИ

Досліджено загальний стан сосни веймутової (*Pinus strobus* L.), її ріст у насадженнях міст Лісостепової і Степової зон України та в насадженнях дендрологічних парків "Олександрія" (м. Біла Церква), і "Софіївка" (м. Умань), встановлено перспективні види для створення ландшафтних і регулярних груп та стійкість до стрес-факторів.

Ключові слова: ріст, стан, сосна веймутова, пейзажна і регулярна групи, стрес-фактори.

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства набуває особливої ваги вирішення завдань щодо збільшення в Україні площі всіх категорій зелених насаджень (міських, приміських, полезахисних, придорожніх, лісових та ін.), збереження існуючих насаджень, поліпшення їх якості та життєвості, посилення їхньої фітомеліоративної цінності. Критичне техногенне навантаження на навколишнє природне середовище та надмірний рекреаційний тиск на природні комплекси зумовлюють збіднення і винищення видового та популяційного складу флори регіону. Впровадження в зелені насадження інтродуцентів, які характеризуються швидким ростом і розвитком та високими де-

¹ Наук. керівник: проф. В.П. Шлапак, д-р с.-г. наук – Уманський НУС